

رجانک: پگرو پدیانک

(چشمانک بلوچی زبان پشور)

ڈاکٹر گل حسن

پروفیسر، آئی بی ایل سی، یونیورسٹی آف تربت

رحیم بخش مہر

اسسٹنٹ پروفیسر، شعبہ بلوچی، جامعہ بلوچستان، کوئٹہ

Abstract

A language is way to see and understand the world. It is the vehicle of human ideas, thoughts and perspectives of world. Human being is essentially a social animal always interact with environment. This interaction with environment is a factor of time and space. When and where interacting determines what actually are meaning. The meaning depends on when, where and how. Moreover translation understood as an act of carrying the meaning of a text from one language to another.

This paper studies some important aspect of translation of world literature in to Balochi and vice versa and same time Pakistani and Persian literature into Balochi language.

گچین لبز: رجانک، اکر، گالبند، گدار، آزمانک، ساچشتی زبان، گوناپ

رجانک ۽ ہر و ہد ۽ نوک نوکیں پگرو حیالان ۽ چہ یک راجے ۽ تا دومی راج ۽ برتگ ۽ سر کرتگ۔ یک دودمانے ۽ راگوں دومی دودمانے ۽ ہمگر نچ کنانیتگ۔ رجانک ۽ ذریعہ ۽ یک زبانے دومی زبان ۽ مزاج ۽ آئی ۽ لسانی راہبند اں سر پد بیت ۽ وتی رنگ ۽ بدل کنت ۽ وت شایگان بیت۔ رجانک ۽ سر ۽ پر انسان ۽ را انسان ۽ نزدیک ۽

کاریت ء ذہن ء سیم سراں ودینیت ء اے جبر ء سدک کنت کہ ماں جہان ء باز زبانی ء باوجود بنی آدم یک ء یکتا انت۔ وہدے تاریخ ء سر ء چمشتانک دینگ بیت گڑاں چہ کلاں پیش ہے گندگ بیت کہ انوگیس دیروئی کر تگیں راجاں چہ کسے ء وہدے علم ء روژنائی زورگ ء چین ء لانچ کر تگ ات گڑاں کلاں چہ پیش آیاں کتابان ء وتی وتی زبان ء ترینتگ ات۔

چوش کہ عرب وہدے علم ء ارزشت ء پوہ بوتنت گڑاں اول سرا عرب سائنس زمانتاں یونانیانی علم ء زمانتاں عربی ء جاگ گورادانتت ء رندا ہے علم ء زمانتاں چہ پانیدگ زورانان سائنس ء پڑے را آزمان ء سر کت۔ ہے وڑے یورپ ء قوماں ہم چہ کلاں پیس دگے زبانی سائنسی ء علمی اکراناں وتی زبانان ترینتگ ء مروچیکگیں وہدے حاکم جوڑ بوتنت۔ نوں اے جبر گیشنگ کہ سائنس ء برکت ء نوکیں ٹیکنالوجی ء سیت ء پانیدگانی زیرگ ء ابیدتچ قوم ء راج شرپ ء عزت ء گوں زندگ نہ بیت ء آرتقی ء دیروئی ء اے عمل ء وتی زبانان برگ ء ابید دیماشت نہ کن انت۔

ماں بلوچی ء بندات ء رجانک ء وت ء را ایوگا گوں لبزانک ء ہمگر نچ کر تگ ات بلے وہدے گوزگ ء گوں اے پڑاوتی ردوم ء برکت ء علم ء زانت ء بازیں پڑاناں وڑے نا وڑے گوں وت ء ہمگر نچ کر تگ۔ انچو کہ بلوچی ء نوشتہ نے زبان ء لبزانک ء زند مزن نہ انت ء ہے وڑے رجانک ہم وتی بنداتی سند ء انت ء اے جبر ہم وتی جاہ ء ارزشت داریت کہ مچکائیں سورت ء جاور ہال یکپارگی نہ گیک وانہ انت بلے اگس جبر رجانک ء بیت گڑاں ہکانسری المی ء ودی بیت چیا کہ شاعری ء پڑے ہے سد ء نیم پر بند رجینگ بوتگ انت، رجنگگیں گدارنی کساس ہم چہ بیست ء نہ گوزیت، آزمانک ہم شش سد ء کچ ء انت۔ چریشی ء پدر ہمیش انت کہ بلوچی زبان ء لبزانک ء ردوم ء گام باز کنٹ انت۔ بانید و ہمیش انت کہ ہمک لبزانکی گل ء ادارگ سالیند لکہ ء دو لکہ لوزماں بلوچی ء بہ ترینت۔ اگس رجانک ء پڑے گشادی بیت گڑاں زبان ء تہانوکیں گالبند ء لوزکانیت، پگر ء خیال پتر انت ء گالبند ساچی ء کارانی تہاگشادی کسیت۔ گالبندانی رد ء بندے کارانی بندات بیت انت۔ بلوچی لبزانک گوں

نوکیں حیاں، پگر، درشان داب، ساچستی تہرہ دروشاں پجاروک بیت ء بلوچی زبان ء وانوک گوں نوک نوکیں علم ء زانتاں بلد بنت۔

اے دراہیں جبر کہ برزء نوشتہ انت اے رجانک ء یک پہناتے، بزاں دگہ زبانی آکرانی بلوچی ء تریگ انت، وہدیکہ رجانک ء دومی پہنات بلوچی لبزانک ء ماں دگی ء میان استمانی زباناں تریگ ء کار انت کہ اے ہم باز ارزشت داریت کہ جہان ء ایندگہ راج ہم بانید انت بلوچ ء لبزانک، آئی ء اوست ء واہگ، آئی تب ء میل ء زند ء مارشاں پوہ ء سر پد بہ بنت۔

رجانک، زانش ء ہما پڑ انت کہ آئی ء جہان ء آہتگیں مٹی ء بدلی، سانس ء ٹیکنالوجی ء پڑے دراہیں دیروئی ء دیسبری، سرجمیں انسانی تاریخ ء بوتگیں ساچشت، کاینات ء ہما دراہیں راز کہ آہاں بنی آدم ء را سر پد ء پوہ کر تگ آہاناں تاں انوگیں زمانگ ء سر کر تگ ء مروچگیں دیروئی رجانک ء برکت ء انت۔

رجانکاری باز کہنیں کیسب ء از مے۔ اے پدر نہ انت اولی براں اے ازم ء بن ہشت کدی ایرکنگ بوتگ۔ ہے وڑے بلوچی رجانکاری ء بن ہشت کدی ایرکنگ بوتگ ایشی ہم مالومداری نیست انت۔ پرے حاترا ادا ایوک ء نوشتہ بوتگیں ء دست کپتگیں رجانک ء گپ جنگ بیت ء حاصیں وڑے ء چہ انگریزانی ہندوستان ء آنگ ء رند ء رجانکاری سراچشناک دینگ بیت چیا کہ اے گمان موجود انت کہ انگریزاں چہ پیش عربی ء یاچہ فارسی ء چہے ناچہے رجانکی کارکنگ بوتگ بلتے مالومداری ء نہ بوتینگ ء سبب ء اے درگت ء گپ جنگ نہ بیت۔

انچو کہ برزء گوشگ بوتہ کہ ماں بلوچی ء ہم رجانک ء سرجمیں معلومداری نیست پرے حاترا ایدا اے گمان کنگ بیت کہ ماں بلوچی ء یاچہ بلوچی لبزانک ء رجانک ء روایت ء بن ہشت سال 1877 ء یک انگریز سنیلانی ء کہ آئی نام سر رابرٹ برٹن ات کہ آپہ سیل ء سواد ء ہندوستان ء آہتگ ات، ایرکت۔ آ چوش کہ آئی ء ماں وتی سنیل ناگ "سندھ ری ویزٹڈ Sindh Revisited ء واجہ لچ ء جم ء شنگ کر تگیں دو شعر گوں انگریزی رجانک ء ہوارکت انت۔ اے ہر دوئیں شعر اناں رابرٹ برٹن ء وت چہ بلوچی ء ماں

انگریزی ۽ ترینت انت۔ بلئے اے حیاں ہم رذنہ بیت کہ انگریزی ۽ راماں بلوچی زبان ۽ رجینگ ۽ کار ہم انگریزاں بنگلج کرتگ آچو کہ آیاں وتی مذہبی کتابان ۽ ماں بلوچی ۽ شنگ کنگ ۽ بند ۽ بوج کرتگ ات۔ سال 1917 ۽ انگریزاں عیسائیت ۽ شوندا ۽ رمانشتانی تالانی ۽ پہ بانبل سوسائٹی پنجاب ۽ بن ہشت ایرکت ۽ ”یوحنا“ ۽ رابلوچی زبان ۽ ترینت ۽ چاپ ۽ شنگ کرت۔ انگریز مشنریانی تبلیغی کاراں چہ پدماں بلوچستان ۽ مذہبی عالماں وتی یک گلے جوڑ کرت ۽ شہ ڈھاڈر (بولان) ۽ مکتبہ درخانی ۽ مدرسہ ۽ نیمگ ۽ بلوچی زبان ۽ تہا ہم تبلیغی کتاب چاپ ۽ شنگ بنا کرتت ۽ مولانا حضور بخش جتوئی ۽ ”قرآن شریف“ ۽ رابلوچی ۽ رجینت ۽ چاپ کتاہنت۔ انگریزانی چہ ہندوستان ۽ در روگ ۽ رند بلوچی زبان ۽ رجانک ۽ کارانی تہاوشتے ودی بوت۔ زبان ۽ لہزانتک ۽ پڑ ۽ پٹ وپولی کار ہم کٹ بوتنت۔

آزمانکانی رجانک:

بلوچی زبان ۽ رجانکاری ۽ تب ۽ میل چہ نوکیں لہزانتک ۽ بنداتی زمانگ ۽ بناہنت۔ اے درگت ۽ اولی آزمانک میکسم گورکی ۽ ’پشومانیں جنین آدم‘ انت کہ واجہ ع ص امیری ۽ بلوچی ۽ رجینگ کہ اومان کراچی ۽ مارچ 1952 ۽ شمارہ ۽ چاپ ۽ شنگ بوتگ (بلوچ، 2012) بلوچی ۽ آزمانک ۽ رجانک ۽ بیت چہ بنداتی زمانگ ۽ دیماکیت، پدماہتاک بلوچی (1956) ۽ چاپ بوتگ ۽ اے تب زیات دیروئی کنت۔ پنجاہ ۽ دہک ۽ کساس سی ۽ چار آزمانک ماں بلوچی زبان ۽ رجینگ بیت کہ اشانی تہاروسی، انگریزی، فرانسیسی، چینی، عربی، اردو، سندھی ۽ بنگالی آزمانک ہواہنت۔ اے آزمانکانی چکانی وانشت ۽ ہے گپ دیماکیت کہ بلوچ رجانکاری گورادیروئی دوست ۽ چاگردی گواچن نویسی ۽ تب ۽ رازیات ارزشت بوتگ۔ اولی دہک ۽ رجانکاری تہا ع ص امیری، اکبر بارکنئی، شیر محمد مری، خاموش دشتی (کریم دشتی)، عبداللہ جان جمالدینی، امان اللہ جمالدینی، نسیم دشتی ۽ مراد ساحر ۽ نام دیماکانت۔ بلوچی زبان ۽ آزمانک ۽ رواج دینگ ۽ ہے رجانکانی مزینیں کردے است۔ رجانکاری ۽ اے ربیت ’نوکیں دور‘ ۽ ماہتاک ’الس‘ ۽ شنگی ۽ چدو زیات دیروئی کنت۔ چوشی بلوچی آزمانک تکنیک ۽ اسٹائل ۽ ہمرائی ۽ چہ نوکیں بنگپ ۽ خیال ۽ درشانداہ ۽ چہ ہم آشناہنت۔ بلوچی زبان ۽ اولی کتاب واجہ

حکیم بلوچ ۽ رڊو بند دا تگنن 'کچین آزمانک' انت که چه بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ۽ نیمگ ۱۹۷۰ ۽ چاپ ۽ شنگ بیٹگ، اے کتاب ۽ اندر ۽ و تساجیں (طبع ڈاد) آزمانکی ہمراہی ۽ رجانک بوتگن آزمانکی ہم مزین کس سے هو ار انت۔ دومی کتاب واجه غوث بخش صابر ۽ ملگزار' انت که چه بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ۽ نیمگ ۱۹۷۳ ۽ چاپ ۽ شنگ بوتگ۔ اختر ندیم ۽ غوث بخش صابر ۽ کتاب 'شد کیس سنگ' اول اے درگت ۽ حاصین ارزشتہ ۽ واہند انت که ایشی ۽ تہا اردو، سندھی ۽ پنجابی ۽ ہمراہی ۽ درملکی آزمانکی مزین کس سے هو ار انت۔ ورنہیں رجانکار ڈاکٹر بیزن صبا ۽ کتاب 'سچکان' کہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ۽ نیمگ ۲۰۰۴ ۽ چاپ ۽ شنگ بوتگ، وتی جتائیں بستارے داریت۔ اے کتاب ۽ اندر ۽ کیشتر درملکی آزمانک رجانک کنگ بوتگ انت۔ آئی وتی جنڈ ۽ گنگ ہمیش انت کہ "دنیا ۽ شرتیں لبزانک ۽ آزمانک بازیں ہندوز بانانی رڊو ۽ ہوار کنگ بہ بنت کہ آوانی تہا ٹوہیں نام هو ار انت ۽ بازینے بگندے بلوچی ۽ اولی رند ۽ رجانک کنگ بوتگ ایشانی تہا کساس نیم در زمانک ہما آزمانکی انت کہ آوان ۽ لبزانک ۽ میان استمانی داد نوبل پرائز ڈیگ بوتگ" (صبا، ۲۰۰۴) ماں اے کتاب ۽ ڈاکٹر بیزن ۽ وتی رجتگن ۱۷ آزمانک ہوار کرتگ کہ اے روس، فرانس، امریکہ، برازیل، ناروے، چین، مصر، ایران، سوئیڈن، یوگوسلاویہ ۽ آئس لینڈ ۽ نویسکارانی ساچشت انت۔ اے وڑ ۽ اگاں گنگ بہ بیت کہ آئی ۽ مزین جہدے کرتگ رڊو نہ بیت۔ ڈاکٹر بیزن صبا ۽ رجانکاری ۽ سراتران کنان ۽ ڈاکٹر ناگمان نبشتگ کہ

"بلوچی افسانہ ۽ بد قسمتی انت کہ آئی ۽ چشیں مردم نیست کہ آروسی، فرانسیسی، انگریزی، وغیرہ بزانت ۽ اے زبانانی افسانہاں تچہ ۽ بلوچی ۽ بیاریت یا بلوچی بیگانا انگر بہ بارت۔ ما اے کمی ۽ اردو ۽ وسیلہ ۽ پورا کنگنیں۔ ہر قصہ کہ آدگہ زبانان چہ ترجمہ بیت ۽ اردو ۽ کئیت ما آئی ۽ بلوچی ۽ ترتینیں۔ اے عمل ۽ فائدہ ایش انت کہ بلوچی افسانہ ۽ نوکیں تکنیک ۽ خیال رسیت بلتے تاوان ایش انت کہ چشیں ترجمہ سرگت بنت۔ یک قصہ کہ روسی ۽ لکھگ بیت۔ پدا انگریزی ۽ ترجمہ بیت۔ چودا اردو ۽ کئیت۔ پدا اکشاں روپ کنگ ۽ بلوچی ۽ آرگ بیت۔ آئی ۽ تام روت۔ بلتے

رجانک: پگم پدیانتک ڈاکٹر گل حسن، رحیم بخش مہر

نیستی ۽ شنبوگہ انت۔ اے ہم گنج انت کہ برے برے ڈاکٹر بیزن سباء وڈیں زبان دوستے سرنگے
چنت ۽ کاریت بلوچی ۽ دپ ۽ دنت۔ بد ہضمی وابت یلئے مجبوری انت۔ چہ شند مرگ بیگ ۽ بد
ہضمی شرترا انت"۔ (صبا، 2004)

واجه ناگمان ۽ اے دراہیں گپانی آرگ ۽ مول ۽ مراد دو جبرانی گیشینگ انت۔ اول وت ۽ میاری
کنگ ۽ دومی جبرایش انت کہ چارمی زبان ۽ چہ رجانک ۽ جاہ ۽ نون جہد ہے کنگ بہ بیت کہ تچک ۽ ساچشتی
زبان ۽ چہ بلوچی ۽ ترینگ بہ بیت۔ اگس ادارہ رجانک ۽ درگت ۽ پروجیکٹ جوڈ بکن انت گڑاں دری زبان
زاننیں مردم ہم الم رسیت چوش کہ انون چوشیں بلوچ باز انت کہ آ عربی، پارسی، روسی، انگریزی، چینی،
ترکی، جرمن، فرانسیسی زان انت یلئے بوت کنت کہ آمردم لبزانک ۽ گون ہمگرنج مہ بنت ۽ ہے مردم
ادارہ یکجاہ کت ۽ کار بست کن انت۔

ڈاکٹر عبدالصبور بلوچ کہ آئی بلوچی لبزانک ۽ ہر پڑ ۽ وڑے ناوڑے کار کرتگ کہ رجانکاری ۽ پڑ ۽ ہم
آگندگ بیت۔ آئی ۽ رجنگیں آزمانک ماں دراہیں حالتاک ۽ روتا کاں درا بنت۔ ابید چہ آئی ۽ جتا جتا میں
رجانکاں آئی ۽ رجنگیں آزمانکانی کتاب "آتار" ۽ را بلوچی اکیڈمی ۽ سال 2012 ۽ چاپ کرتگ کہ ماں اے
کتاب ۽ سینزده آزمانک ہوار انت۔ اے کتاب ۽ دو بہر انت کہ ماں اولی بہر ۽ درملکی آزمانک انت ۽ دومی بہر ۽
پاکستان ۽ نویسکارانی ساچشت انت۔ اے آزمانکانی درچنگ ۽ رجانک کنگ ۽ سبب ۽ رجانکاروت اے نویست
کہ آئی ۽ جند ۽ جبر راست زانگ بہ بیت۔

"چوناہوانگ ۽ مردم باز آزمانک وانیت یلئے ہمک آزمانکے آحد ۽ سر نہ بیت کہ آرار جینگ بہ
بیت، من پہ رجینگ ۽ ہما ساچشتاں ارزشت دیں کہ آمنہ" اپیل "بکن انت۔ آہان ۽ زبان پر بہ
بیت ۽ آمنہ بگش انت "منار جین"۔ (بلوچ، 2012)

بلوچی زبان ۽ رجانکاری ۽ پڑا اے آرداد وتی یکتا ہیں بستارے ۽ واہند انت، آئی بلوچی زبان ۽ ڈگار چه شعری، نگدی، زانشتی ۽ کسبی لبزانک ۽ رجانک ۽ گوں سیراپ کنگ ۽ بازیں جہد کرتگ۔ ”دو سستگیں استار“ آئی ردو بند دا تگیں آزمائکانی رجانکی کتاب انت کہ چه ساچ پبلشرز بلوچستان ۽ نیمگا 2012 چاپ ۽ شنگ بوتگ۔ اے کتاب ۽ ارزشت ایش انت کہ ایشی اندرا بلوچی زبان ۽ جتائیں کلکارانی رجانک ہوار کنگ بوتگ انت کہ جتائیں وهد ۽ زمانگ ۽ چه جتائیں زبانان ماں بلوچی ۽ رجینگ بوتگ انت۔ اے کتاب ۽ اندر ادرستی ہپده آزمائک ہوار انت کہ اشانی تہاشو لوخوف، جیمز جو انس، ڈمی ایچ لارنس، ٹالسٹائی، رون بچر، لیفکار ڈیو ہرن، میخانل زوش چنکو، لیوگی پیران دیلو، میکس فان ڈر گروئن ۽ فرانز کافکا ۽ گپینی آزمائک ہوار انت۔ رجانکاری ۽ اے کتاب ۽ ارزشت ۽ بابت ۽ اے آرداد نبشتہ کنت کہ ”پد منتگیں زبانانی دیروئی گوں رجانک ۽ بستگ۔ ما اگاں لبزانک ۽ راجد پتر ۽ بچاریں ہر ہما کسانیں زبان کہ زانشتی ۽ مارشتی خیال ۽ پگر ۽ رد ۽ پد منتگ بوتگ وتی پد منتگی ۽ دور کنگ رجانک ۽ نیمگ ۽ دلگوش بوتگ داں آئی ۽ لبزانک ہم سیراپ بہ بیت۔ بلوچی ۽ زیاد ہیں رجانکاری نہ بوتگ بلتے کے باز کہ بوتگ اودا بلوچ ندر ۽ تب و میل شری ۽ سر ادر بیت کہ آیاں چونیں ساچشت دوست بنت۔ ”دو سستگیں استار“ زیک ۽ مرچینگیں میان استمانی ہما فلشن نویسانی ساچشت انت کہ وتی دور ۽ نامدار ۽ نمیران بوتگ انت۔ (داد، 2014)

2015 ۽ سال ۽ شرف شاد ۽ کتاب ’بندگ ۽ پوشاک‘ ہم چه بلوچی اکیڈمی کونٹہ ۽ نیمگا چاپ ۽ شنگ بوتگ کہ اشانی اندرا کساس سینزده آزمائک ہوار انت کہ اشانی تہا گبر نیل گارشیا مارکیز، بور نیس، نجیب محفوظ، چیخوف، موپاساں، نٹ ہیمسن، ٹالسٹائی، ہر من میسے ۽ ڈاکو تاگاوا ۽ آزمائک ہوار انت۔ چوشی اگاں چارگ بہ بیت تہ بلوچی رجینتگیں آزمائکانی کتاب وسک باز نہ انت بلتے بلوچی تاک و ماہتا کاں رجانکی آزمائکانی مزنیں کچے چاپ ۽ شنگ بوتگ کہ اشانی تہا ملکی ۽ در ملکی گیشتریں زبانانی آزمائک ہوار انت۔ چوشی گشت بیت کہ بلوچی زبان ۽ آزمائکی رجانک ۽ تب و میل جوانیں رنکے ۽ دیروئی کرتگ کہ چر ایشی نہ تہنا بلوچی آزمائک

تکنیکی بنگی دروشم اثر زرتنگ بلکیں بلوچی ساچستی آزمانک ۽ دیروئی اوں گوں رجانک ۽ بندوک گندگ ۽ کئیت۔ بلوچی زبان ۽ آزمانک ۽ رجانک جو انیں وڑے ۽ دیروئی کرتگ۔ اے درگت ۽ پڑا رزشتیں کردتاک و ماہتا کانی انت۔ سری زمانگ ۽ بگرداں انوگ ۽ جتائیں تب و میل ۽ ردا نبشتگیں کساس پنج سد ۽ زیات آزمانک چه جتائیں زبانوں ماں بلوچی ۽ رجینگ بوتگ انت۔

بلوچی زبان ۽ گیشتریں ردانک سیسی زبان بزاں چه اردو ۽ رجینگ بوتگ انت۔ آچو کہ پہ درو ۽ چنگیز آستوتوف ۽ ناول "جمیلہ" ۽ راہندوستان ۽ نامداریں رجانکارظ۔ انصاری ۽ اردو ۽ رجینگ ات ۽ چه دارلا شاعت ماسکو ۽ چاپ کرتگ ات ۽ آئی ۽ چه رند بلوچی ۽ ترینگ بوتگ۔ ہمے وڑے فرانسسی، عربی، چینی لبرانکی مڈی یک برے انگریزی ۽ پد اردو ۽ آئی ۽ چه رند بلوچی ۽ ترینگ بنت کہ اے وڑے آساچشت وئی ساچستی زبان ۽ نفسیاتی، چاگردی ۽ لسانی ارزشتاں گار کنت ۽ اے پہنات بلوچی ۽ نیانت۔ اے وڑیں رجانکائی یک واپائیدگے رسیت کہ ماں بلوچی ۽ رجینگ ساچشتانی کساس ودیت ۽ اردو زبان ۽ گالبنڈ ۽ ایندگہ لسانی ۽ چاگردی اثرات بلوچی ۽ کائنت، بلے اسلیں ساچستی مڈی ۽ جند ۽ روح، مزاج، زبان، درشانداب، نفسیاتی کیفیت، لوز، کارستانی کرد، ڈیل بالاد، چاگردے تک ۽ پہنات بلوچی ۽ نیانت۔ شہ چارمی زبان ۽ ترینوکیں رجانکار، بوت کنت کہ اسلیں ساچشت ۽ جند ۽ زانت آئی ۽ سرپدمہ بیت۔ آئی ۽ چاگردے زانت گڑاں اے وڑیں جاوے تہا آہچی کت نہ کنت۔

بلوچی رجانکاری ۽ پڑے اے کار جو انیں وڑے ۽ کنگ نہ بوتگ ۽ انت، دراہیں کار انفرادی سورت ۽ کنگ بوتگ انت پرے حاترا انچو کہ برز ۽ نبشتہ کنگ بوتگ ات کہ گیشتریں درملکی ساچشت چه اردو ۽ رجینگ بوتگ انت ۽ ایشی آسر اے در کپگ ۽ انت کہ رجانک ۽ دزگیٹیں مردمانی کوہیں جہد ۽ ہماز کہ بائیدیں بلوچی زبان ۽ راہ رستیں نہ رسگ ۽ انت۔ چونائی ۽ رجانک ۽ پائیدگ ہماوہد ۽ زبان ۽ راسیت وہدے رجانکار، رجانک ۽ ارزشت ۽ یک ساچشت کارے ۽ جہت ۽ پوہ ۽ سرپدمہ بیت۔ رجانک ۽ جواز ایوک ۽ بن گپ یا کسو ۽ راجہ یک

زبانے دومی زبان آترینگ نہ انت۔ بلکین پائیدگ ہماوہدء بیت اگال رجانک ء ذریعہ ء دیمر وئی کر تگیں زبان ء در شاندا ب ء راوتی زبان ء آرگ ء آئی ء ردوم دنگ بہ بیت۔

مز نیں رجانکار ہمانت کہ آازگاریں زبان ء چہ رجینگ ء وہدء ہے جہدء بہ کنت کہ آئی نیزگاریں زبان ء ہورکیں بجن پڑ بہ بیت۔ انچو کہ اردو ء سیر آپ کنگ ء حاترا محمد حسن عسکری، ظ۔ انصاری، شاہد حمید، محمد سلیم الرحمان، ممتاز شیرین، اجمل کمال ء ڈاکٹر آصف فرخی کرتگ۔

گدارانی رجانک:

بلوچی زبان ء ساچشتی آزمانک چہ رجانک ء پیسر نویگ ء چاپ ء شنگ بنت، بلئے گدارانی رجانک پیسر ادیماکیت ء رنداوتساچیں گدار نویسی ء ر بیت دیماکیت، اے درگت ء ہماوولی گدار کہ ماں بلوچی زبان ء رجینگ بیت آ نامی ایں نبشتہ کار ہنگوئے ء گدار The old man and the Sea انت کہ ایشراغوث بخش صابر ء بلوچی گوناپ داتگ کہ اے گدار 1967 ء ہفتگی تاک 'نوکیں دور' ء ہفت بہرانی تہاچاپ ء شنگ بوتگ۔ ہے گدار ء رابر کھا بلوچ ء 'پیر مرد ء ساوڑ' ء نام ء رجینگ کہ کتابی دروشم ء چہ استین پبلی کیشن کچ ء نیمگاچاپ ء شنگ بوتگ۔ غوث بخش صابر ء اے گدار چہ اردو اخبارے ء قسط وار ونگ ء رجانک کرتگ اے درگت ء ڈاکٹر عبدالصبور بلوچ ء شنگ انت کہ "ترجمہ ء وہدء آئی ء اے ناول کتابی صورت ء رنگ ء نہ دیستگ بلکن ء ہما وہداخبارے ء تہا قسط وار چھاپ بوتگ کہ من ہما پیا ایشرا رجینگ کہ اے سرجم ہم نہ انت۔" (بلوچ، 2009)

غوث بخش صابر ء جان اسٹن بک ء گدار The Pearl ء قصہ ء خیال ء ر بلوچی زبان ء ڈرامائی دروشم داتگ ء 'صدف' ء نام ء رجینگ۔ اید ایک جبرے بانید نوشتہ کنگ بہ بیت کہ ہتیں رجانکاراں چہ تچ ء ساچشتی زبان ء ترینگ انت۔ چوش کہ لیف تالستوئی ء ناولٹ "حاجی مراد" کہ ایشرا حفیظ حسن آبادی ء تچ ء

چہ روسی ء تریننگ۔ دگہ ہم لہنتیں ساچشتی مڈی است انت آتچک ء چہ ساچشتی زبان ء زورگ ء ترینگ بوتگ انت۔ تالستوئی ء اے ناول سر جمیں رنگے ء چہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ء نیمگا چاپ ء شنگ بوتگ۔

اردو زبان ء اولی گدار 'سادگیں تاک' انت کہ ایشر اہم غوث بخش صابر ء بلوچی گوناپ داتگ کہ اے کتاب چہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ء نیمگا 1996 ء چاپ ء شنگ بیتگ۔ گداراں بلوچی گوناپ دینگا غوث بہار ء ہم وتی بہر ہوار کرتگ، آئی ء بنگلہ زبان ء نامی ایں نبشتہ کار اکرام اللہ ء گدار 'شع آزادی' ء 'را' آجوتی ء چراغ' ء نام ء بلوچی زبان ء رجانک کرتگ۔ اے کتاب ہم چہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ء نیمگا 2003 ء چاپ ء شنگ بوتگ۔ بلوچی زبان ء نامی ایں نبشتہ کار حکیم بلوچ ء ہم بلوچی رجانک ء جہت ء پر ارزشتی ایں کار کرتگ آئی ء بازیں آزمانک اوں بلوچی گوناپ داتگ انت۔ آئی ء واثیئر ء نامی ایں گدار Candide کاندیت ء نام ء بلوچی ء رجیننگ کہ اے گدار ہم چہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ء نیمگا چاپ کنگ بوتگ۔

انچو کہ برزء نوشتہ کنگ بوتگ کہ بلوچی ء تجکیں زبان بزاں ساچشتی زبان ء چہ رجانک کنگ ء ربیت چو محکم نہ انت گیشتریں گدار یاوچہ اردو یاچہ انگریزی زبان ء چہ رجینگ بوتگ انت۔ بلئے چندے انجیں گدار ہم است کہ تچک ء چہ اسلیں زبان ء بلوچی ء ترینگ بوتگ انت کہ اشانی تہا صادق ہدایت ء گدار 'بوف کور' ہم ہوار انت کہ ایشر ایرانی بلوچستان ء نامی ایں نبشتہ کار مولانا بخش رئیس ء تچک ء چہ فارسی زبان ء 'کوریں بوم' ء نام ء بلوچی گوناپ داتگ۔ اے گدار دنیگہ کتابی دروشم ء دیما و نیا تگ بلئے اے گدار سہ ماہی دزد ء تاکاں چاپ ء شنگ بوتگ۔ "حاجی مراد" تچک ء چہ ساچشتی زبان ء تریننگ بوتگ۔ چوش کہ لیف تالستوئی ء ناولٹ "حاجی مراد" کہ ایشر احفیظ حسن آبادی ء تچک ء چہ روسی ء تریننگ ء بلوچی اکیڈمی ء ایشر چاپ ء شنگ کرتگ۔

بلوچی زبان ء روسی زبان ء آزمانک ء گدار ہر دور جینگ بوتگ انت، روسی زبان ء نامی ایں لبزانت میکسم گورکی ء گدار 'مات' ہم بلوچی ء رجینگ بوتگ اے گدار ء بابت ء دو سئے خیال دیما تگ۔ ڈاکٹر عبدالصبور اے درگت ء نبشتہ کنت کہ "اے میکسم گورکی ء ناول انت کہ جہان ء بازیں زبانانی تہا ایشتی ترجمہ

بوٹگ، اے ناول ۽ ترجمہ ۽ بابت ۽ مارادو جہد گندگ ۽ کیت اولی سید ظہور شاہ ہاشمی ۽ اے ناول ترجمہ کرتگ بلئے چھاپ نہ بوٹگ، اے جبر ۽ سید ہاشمی وتی گند ۽ نندے ۽ تھا گو شیت۔ دومی: ایشر اپرو فیسر ڈاکٹر شاہ محمد مری ۽ بلوچی ۽ ترجمہ کرتگ کہ پہ چھاپ ۽ مہتل انت۔ " میکسم گورکی ۽ اے گدار ۽ راڈاکٹر فضل خالق ۽ ہم بلوچی گوناپ داتگ کہ چہ شعبہ بلوچی جامعہ بلوچستان ۽ نیمگا 2012 ۽ چاپ ۽ شنگ کنگ بوٹگ۔

"بلوچی زبان ۽ رجانکارانی تہا شرف شاد ۽ نام ہما و ہد ۽ ہوار بوت و ہدے آئی ۽ البرٹ کامیو ۽ گدار" درآمد ۽ رجیت۔ درآمد ۽ ربلوچی اکیڈمی ۽ سال 2012 ۽ چاپ کرتگ۔ اے رجانک ۽ مول و مراداں رجانکارت اے وڑ ۽ بیان کنت "اے کتاب ۽ رجانک کنگ ۽ منی مستریں واہگ ہمیش انت کہ بلوچی لبزانک میان استمانی لبزانک ۽ رنگ ۽ دروشماں بگندیت، آئی ۽ تب ۽ سر پد بہ بیت۔ ہما آئیانی پدگیر بہ بیت کہ ہما آپ بند ۽ میان استمانی لبزانک روان انت"۔ (شاد، 2012)

ڈاکٹر بیزن صباگوں جم و جزبگ ۽ رجانک ۽ وتی جہد بر جاہ دانشگ ۽ سال 2014 ۽ آئی ۽ یک دگہ رچیننگیں کاراناں کتابی دروشم ۽ بلوچی اکیڈمی کوٹہ چاپ کرتگ کہ اے کتاب ہر مین میسے ۽ گدار (ناول) سدہارتہ انت۔ ہر من میسے وت المانی بلئے آئی ۽ وتی زند ۽ گڈی روج سوئیزر لینڈ ۽ گوازیٹنگ۔ ہر من میسے ۽ را آئی ۽ لبزانکی ہذمت ۽ درگت ۽ نوبل انعام دینگ بوٹگ۔

چرے آزمانک ۽ ناولانی رجانکاں ابید ہم بازیں رجانکاراں بلوچی لبزانک ۽ راگوں وتی رجانکاں سیر اپ کنگ ۽ جہد کرتگ کہ آئیانی اے، آرداد ۽ "جوہان" ۽ "الکیمسٹ" ہوار انت۔ ابید چرے نام گپتمیں آزمانک ۽ گداراں دگہ بازیں رجانکے بوٹگ کہ آدرستانی نام دینگ ۽ آئیانی سر ۽ بحث کنگ اے کسانکیں نبشٹانک ۽ تہاگران انت۔ پرے حاترا سر جمیں پٹ و پو لے پکار بیت۔
شازی آکر ۽ رجانک:

شائری اکرم رجانک، سرانوشنہ، پیمیر میر گل خان نصیر، چپے خیال پرے حاترانوشنہ کنگ بیت تنکہ وانوک بچار انت کہ شائری، رجانک، اڑے جنجال چونیں انت۔ میر گوشت وحدے آحیدر آباد، سنٹرل جیل، بند انت گڑاں آیاں، ہمودا شعری دیوان برجم دانشنت۔ ہے دیوان، نیپ، دراہیں بندگیں سروکاں بہر زرت کہ آیانی تہا خان عبدالولی خان، شیر محمد مری، عطا اللہ مینگل، حبیب جالب، حبیب جالب بلوچ، سید قصور گردیزی، شیخ عزیز اللہ، میر علی بخش تالپور، معراج محمد خان، پاکستان، دگہ بازیں ترقی پسند سیاسی سروک ہوار انت۔ میر گل خان گشتیت منی سرے اے لازم ات کہ:

"من وتی شعران گوں اردو ترجمگ، بہ اشکلنا نیناں۔ واجہیں وانوکاں، بلکن ایٹی سما بیت کہ شعر گوٹنگ، چہ شعر، ترجمگ زیات مشکلیں کارے۔ پد ایک انچشیں زبانی، کہ آئی تب چہ شعر، زبان، چٹ جتا بیت چوش کہ اردو انت۔ اے جبر، من نثری ترجمگ، بارو، گوٹنگایاں تاں حدے، کہ منظوم ترجمگ، تعلق انت منی گمان، بوت نہ کنت آتر جگہ نہ بیت بلکن یک دگہ چپے جوڑ بیت چوش کہ عمر خیام، رباہیاں، فطر جیر اللہ انگریزی، ترینگ۔ ترجمگ، مس اگاں شعر، بس متلب بیان کنگ بیت تہہ نہ تہنا شعر، گپتارانی زیب و بیان، شیر کنی روت و گار بیت بلکن شائری، جزبگ اودل، چہ در کپنگیں لوزاں مانین تریشاس، ہم شہیت و پھر بیت۔ اگس لوزپہ لوز ترینگ بیت تہ شعر، مانین تشبیہات و استعارات نہ تہنا بے وڑ بنت بلکن باز ہنداں شعر، مانا، ہم بدل دینت۔ شائری در چنگ و سپنگیں لوزاں گوں کجام اسرے کہ اشکنوکانی دل، دور دیگ لوٹیت آھاگ و بے اسرمانیت۔ ابید چریشی، ترینوک، پھ الی انت کہ آرا ہر دوئیں زبانی سرے پورائیں دزرس بیت۔" (نصیر، 2014)

کتابی سورت، اولی پد محمد حسین عقیق، شیخ سعدی، گلستان، رامان بلوچی، ترینت، سال 1975، چہ بلوچی اکیڈمی کوٹہ، چاپ، کناہنت۔ آوہد، پھ رجانک، عقیق، چہر و بدل، گالبند کار مرز کر تگ۔ میر گل خان نصیر، وتی بندگی و ہدے فیض احمد فیض، کتاب "سروادی، سینا"، رامان شعری رجانک کت۔ میرے اے رجانک، "سینا، کیچک"، نام دا تگ ات۔ میر گل خان نصیر، اے شعر اناں بندگی جاہ

ءترینگ انت۔ میر گل خان نصیر، فیض احمد فیض ء "سروادی ء سینا" ء رجانک ء دیم درائی ء وهد ء وئی گشتانک ء
تہاگشیت کہ

"تا حدے کہ بلوچی زبان ء منی ہماہداری کرتگ من وانچ زوری پیش نہ داشتگ یلئے شواہہ کار
سرپدات کہ شعر ء رجانک چنکہ گران انت۔ داغستان ء نامد اریں شائیر رسول عمر اتوف شعر ء
رجانک ء راقالین ء پشت ء دیم ء نام دنت۔ روس ء نامد اریں نویسکار میخانیل شولوخوف رجانک ء را
یک بے بوئیں نپے گشیت"۔ (بادینی ء بلوچ، 2015)

میر گل خان نصیر وئی رجانک ء بارو ء درائینیت کہ اگاں کسے ء فیض ء اے شعر اناں ماں اردو ونگ ء
نوں بلوچی وانیت گڑاں حیاں انت کہ آہسنگ نہ بنت۔ نصیر تچک ء گشیت کہ آہچ اے وڑیں حیاں ء ہم نہ
داریت۔ چیا کہ آئی ء حیاں انت کہ فیض ء بے فراریں ارواہ ء تلوسگ ء دل ء جہلا نکیاں چہ در، تنگیں آہ کہ
آئی ء شعری دروشم زرتگ ات۔ من واوتی جاہ ء یلئے جہان ء مزن ء چہ مزین شائیر، نویسکار ء رجانکار ہماوڑ ء
رجیت کت نہ کنت کہ ہماوڑ ء کہ ساچک بوتگ۔ رجانک یک دروسیلے کہ رجانکار پرتی راج ء ہاتر ء زبان ء
تچکیں دروشے ء کارمرز کنان ء دگے زبانی ء شعرانی تہا موجودیں ازم، شائیر ء ارواہ، آئی ء دل ء دریگ ء
بیان کت۔ نصیر ء رجانک ء وهد ء حاصیں دگوش اے جبر ء نیمگ ء گور کرتگ کہ شعرانی اوزان وجر ہماوڑ ء کہ
ساچشت ء زبان انت ہماوڑ بہ بنت ء شعرانی درز اہر ء تل ء توکی مانا ہم رجتگیں شعرانی تہا بیانت۔ رجانک ء

حازمانا ء آئیگ چونائی المی انت چیا کہ اگاں مانا ترینگیں زبان ء میت گڑاں آوڑیں رجانک ناسرجم زانگ
بیت۔

ہے وڑ ء آئی ء شاہ لطیف بھٹائی ء سندھی ء ہما شعر کہ بلوچانی باروا انتت ماں بلوچی ء رجیتنت۔ شاہ
عبدالطیف بھٹائی ء شعرانی دیوان ء راسندھی ء تہا "شاہ جور سالو" ء نام دینگ بوتگ۔ سندھی شائیر شیخ ایاز ء شاہ
جور سالو ء شعری دروشم ء اردو ء رجتگ ات ء میر گل خان نصیر وهدے حیدر آباد جیل ء بیت گڑاں شاہ جو

رجانک: پکرے پدیانتک ڈاکٹر گل حسن، رحیم بخش مہر

رسالو ۽ اردو رجانک ۽ ڇھ لہنتیں شعر زوریت ۽ بلوچی ۽ ترینیت۔ میر وتی رجنگیں شعرانی پیش لوز ۽ تہاوت نویسیت کہ اے رجانک ۽ رجانک انت۔

" اے ترجمگ ڇھ اصل سندھی ۽ نہ انت بلکہ نثری اردو ترجمگ انت۔ ترجمگ وت اصل ۽ وڑ ۽ بیت نہ کنت گڈ ۽ ترجمگ ۽ ترجمگ چون بیت الیہی بارو ۽ من ہجی گنگ نہ لوٹان شاعر وزاننگ الیہی بن پد ۽ زوری ۽ وت زانت و محسوس کرتی کننت پداہم، ہرچی کہ منی وں ۽ بیگ من کوشت کرتگاں کہ اصل ۽ ڇھ باز دیر مکپان او وتی زبان ۽ راہندان ہم یلہ مدیان۔" (نصیر

(1983،

بلوچی زبان ۽ شائری ۽ پڑ ۽ ڈاکٹر فضل خالق ۽ لہنتیں بے مٹیں رجانک کرتگ۔ حاصیں وڑے ۽ ڈاکٹر ۽ گچین گنج "وت یک مزنیں کارے۔ ڈاکٹر فضل خالق ۽ رجانک ۽ پڑ ۽ مشکل تریں پہنات ۽ تہا دست مان کرتگ ۽ یک جوانیں آسرے پیش داشتگ۔ اے شعرانی رجانک ۽ جوانی ۽ شری ۽ سراتران کنان ۽ مبارک قاضی پیش گال ۽ تہا ڈاکٹر ۽ جہد ۽ ساڑائیت "کتاب ۽ تریننگیں پر بندانی تہ ۽ فضل خالق ۽ بلوچی شاعری ۽ تب ۽ رد ۽ آہان ۽ وزن یا Rhythm (ردم) ۽ تہ ۽ آرگ ۽ ووش رنگیں جہدے کرتگ"۔ (خالق، 1999)

رجانک ۽ گران تریں پڑ ۽ جوانیں کارے کہ ڈاکٹر فضل خالق کرتگ ۽ مستریں جبر الیش انت آئی ۽ رجینگیں شتراناں بلوچی شائری ۽ تب، براہداری، وزن، رد ۽ تہا آرنگ ات۔ آئی ۽ بلوچی زبان ۽ تب، شائری ۽ تینکنیک بے خیال نہ کرتگ۔ ماں اے کتاب ۽ بازیں مکانی ہشاد ۽ شش شترانی بلوچی رجانک ہوار انت۔ پہ درو ۽ یک شعرے ڇھ گچین گنج ۽ پیش انت کہ وانوک بہ گند انت کہ رجانکار ۽ بلوچی زبان ۽ تب ڈالچار نہ کرتگ ۽ گوں براہداری ۽ تریننگ۔

دم برتگ ڇھ اندوہاں

بلئے واہگ منی نہ انت
من نشنگاں زمین ء
بلئے واہند مس نیاں
نامے من راست انت
بلئے آہم منی نہ انت
من زندء تام ء بندی
چہ پجگ ء درانت
ساہ ء بہارت سہ گر
بلئے دست ء منی نہ انت

(خالق، 1999)

ابید چہ گچین گنج ء ڈاکٹر فضل خالق ء شعرانی یک دگہ لڑے رجیننگ ء بلوچی اکیڈمی ء آئی ء کتابی
دروشم ء شنگ کرتگ۔ شعرانی اے لڑے بلوچی رجانک ء تام چہ گو سنگیں کتاب ء گیشتر انت۔ گمان انت کہ
اے دراہیں شعر چہ دومی یا سیمی زبانان رجگ ء پد بلوچی کنگ بوتگ انت۔ اے وڑیں جاوہر حال ء وہدء ایوک ء
اے چارگ بیت کہ رجانکار ء شائیر ء پگر ء حیال ء راتریننگ کہ نا۔ رجانک ء تیکنیک، ساچشت ء چاگرد، نفسیاتی
پہلو ء رجانکی زبان ء تھا آرگ ء سرء بحث کنگ نہ بیت چیا کہ اداہے گمان موجود انت کہ دراہیں شعر چہ اردو یا
زیات چہ زیات انگریزی ء رجگ بوتگ انت۔

بلوچی ء رجنگیں شعرانی چارگ ء گوں اے جبرے ترس ء لڑگشنگ بیت کہ ڈاکٹر فضل خالق ء

Original thoughts گوں جوانی ء بلوچی ء آرنگ انت۔ شائیر ء احساسات وڑے ناوڑے بلوچی ء ہتنگ

انت۔ پہ درور پولینڈ ء شائر بولڈن چیا کوو سکی ء "دعاے"۔

او خدا

من ماں جمبر اں کور آ
بلئے ہو رے تر پے مہ کن
من زمین پدا آیک نہ لوٹاں
من پلے تہ دور دے مالک
من پلے پینگ مسکے مہ کن
کہ من گوں ذمبل ء چپاشر کر تگنیں شہدے
شیر کنی ء گیشی ء مراں
من ماں ہو تگے ء چگل دے
بلئے من ماں ہیگے مہ کن حاوند
کہ من بے مارگ بو تگے
وس ء داشت نہ کنناں
من ماں جنگل ء دؤر دے
چو کہ سروپ دراجیں کاہاں کپیت
تا تگہ من ء سہر مودیں ادرک
شوہاز مہ کن انت
من بے تواریں سنگے ء مانگش اللہ
بلئے لندن ء دمکانی
فٹ پاتہاں راہ مہ دے
او خدا! من ترس ء لرزاں

ءاے بے مہریں شہرء
دیوالاں پلکاں
تومن آسے ءمان بُراتگ
نوں چہ جبورء کش
ءیک بے تواریں اسپیتیں
استینے ءہوار گچ
(خالق، 2010)

چہ اے پُر مگزین شعرء پد رہے بو نگا انت کہ رجانکار ء پگرء منتقلی جہد کرتگ۔ رجانکار المان ء شائیر
ہائز شہائے شعر ہم باز جوان ر جنگ انت۔

شلامنی پر بند پل بوتین انت
آیاں ہوار گیتک راہ داتاں پٹو
(تو) وشبو ء رنگ اش پہ وت ء زرتیں
شلامنی پر بند دروت بوتین انت
من چیر وکائی راہ داتاں پٹو
(کہ) تئی انرک اش ایمن بہ کرتیں
(خالق، 2010)

اے دوئیں کتاب کہ دری زبانی شعرانی بلوچی گوناپ انت، ایشانی ارز شتتیں جہر شعرانی درچنگ
انت کہ رجانکار ء بلوچی ء تب ء گوں ہمد ہیں شعراناں زرتگ ء ترینگ انت پرے حاتر ابازیں شعرے بلوچ

تب ۛ گمان ۛ جن انت۔ یک شعرے کہ "لولی" آئی ۛ سر حال انت۔ باربرا میلکن ۛ نوشتہ کرتگ پہ درور ۛ پیش
انت تنکہ وانوک ۛ وت تپاس بکن انت کہ چینکس پُرمانا انت۔

"اتاں! اتاں"

آشوب چی ۛے؟"

"اویچ منی اوساہ منی"

اے انچیں جنگے مردے کن انت

سک مڑانت ۛ ساہ دینت "

"اتاں! اتاں!"

ماگوں انگریزاں جنگ کنیں؟"

"ہو ۛ منی۔۔۔ انچو۔۔۔"

"اتاں پرچے جنگ انوں نیست؟"

"انچیا کہ آیاں مارا بندی کرتگ"

"اے وہد ۛ ماغلا میں، اتاں؟"

"ہو، ۛچ تو کہ بوت ۛے"

چہ تو ساری!"

"دوست نہ بیت انت اتاں غلامی"

"من زاناں نچ"

من زاناں چو دیر نہ جلیت

بہ وسپ منی نچ

دلبر تو وسپ"
"اٹاں آشوب آپہ جاور؟"
"ماہ درور وواب بہ کپ"
اٹاں اٹاں کے گش تو
آشوب باریں کئیت کدی؟"
"باز وواتاں دوست
وہدے ما کہ چست بنیں"
"اٹاں! اٹاں!"
یک گپے کہ
مئے کرے و لشکر نیست انت؟"
"بچ تو وسپے یا کہ اٹاں؟"
غم تو مکن ما
پہ وٹ لشکر جوڑ کناں"
"اٹاں لشکر پہ جوڑینگ و ہد نہ لگیت؟"
اٹاں منی بچ!"
اٹاں لشکر کے کے گون بیت؟"
"انہ۔۔۔ بہ وسپ"
منی دل کے تئی پت بیت
یکے تئی نا کو

ءمادر سیں سیاہیں مردم
نوں توبہ وسپ
بہ وسپ نہ وسپے ترا جناں نوں "
اناں! اناں! من ہم گوں باں؟
"اناں اُردل فوجی بوٹ تئی پادان دران انت!
بس توبس کن، بچ منی وسپ!
لشکرے مردم تئی پیم ءچو ہڈء جون ء
کسان نہ بنت
توانوں گوں وت توپک ءاے لیبوک ءء
راجی بیرک ءبزیر ءواب بہ کپ
آشوب ءپہ ءواب بہ گند
شر انت منی بچ!؟"
"شر انت انا"
"شپ تئی وش بات "

(خالق، 2010)

جوهان ءپیش گال ءڈاکٹر فضل خالق وتی کار ءارزشت ءدرگت ءنبشته کنت کہ آئی اے جہد ءمول ء
مراد ہمیش انت کہ بلوچی زبان گوں درملکی لبزانک ءبچاروک بہ بیت، آئی ءرانوکیں بن گپ ءراہبند بہ رس
انت۔

رجانک ء حاصیں وڑے ء شائیری ء پڑوتی بنداتی سند ء انت ء اے رجانک ء گرانیں پڑے کار کنوکیں
 مردمانی ایوک ء دلہڈی ء وہد انت - شاعری ء یک دگہ پُرارزشتیں کتابے گیتا نجلی انت کہ واجہ امام بخش امام ء
 بلوچی ء ترینتگ ء بلوچی اکیڈمی ء سال 2001 ء چاپ ء شنگ کرتگ ات - اے رابندر ناتھ ٹیکور ء ہماساچشت
 انت کہ آئی ء سر ء ٹیکور ء نوبل انعام گیتگ - امام بخش ء ٹیکور ء شائیری ء رجانک ء کار ء رادیر انت کہ بنگلج
 کرتگ بوتگ - آوت کشیت کہ آئی ء ٹیکور ء اولی شعر "مات ء دوستیں توار" سال 1962 ء ترینتگ ات -
 ٹیکور ء پکر ء سند بُر زانت بلے رجانک ء بارو ء اے جبرگشگ نہ بیت چیا کہ دو می زبان ء رجانک وت
 بازیں جنجال داریت - بلے امام بخش امام ء اے جہد وانگ کرزیت - ماں اے کتاب ء ٹیکور ء 103 پر بندماں
 بلوچی ء ترینتگ بوتگ - رجانک ء نمونگے پہ درور پہ وانوکانی حاترا پیش کنگ بوتگ ء انت -

منی حیاں ء من دراہیں وتی کار توام کرنگنت
 ء وتی تاکت ء آسری سیمسر ء سرینتگاں
 من پکرگت کہ نی منی دیم ء راہ بندگ بوتگ
 ء منی راہ دراہیں تو شنگ اوں کشتگ انت
 ء نی ہما وہد اتلگ کہ من بے تواریں گمنامی ء باہوٹ بیاں
 بلے، من ء سمانت کہ منی اندر ء تئی مرادانی بچ ہد ء سیمسر نیست
 وہد ء کہنیں لبیز زبان ء سر امر انت
 چہ دل ء نوکیں زیمیل سرکش انت - - ہمودا کہ کہنیں راہ گار بنت
 یک نوکیں نلکے گوں وتی سوگاتاں چمانی دیم ء شہیت -

(امام، 2001)

اے آرداد اے ازراپاؤنڈ اے بازیر شعر بلوچی گوناپ داتگ انت اے کتابی دروشم اے چاپ اے شنگ کرتگ انت۔ چارلس بودیسر اے ہم بازیر شعر آئی اے بلوچی اے رجانک کرتگ انت کہ 'کماراں بہ بے' اے نام اے چاپ اے شنگ بوتگ۔ شعری کتابانی اے رجانکاں ابیدماں بلوچی زبان اے شعری رجانک اے دگہ ہم باز درور اے نمونگ دست کپیت، چو کہ آزمانک اے گدار اے ڈراماں بلوچی زبان اے دری زبانانی بازیر شعر بلوچی گوناپ داتگ بوتگ انت کہ بازیر تاک و ماہتا کاں چاپ اے شنگ بوتگ انت۔ اے درگت اے ہمانام کہ دیما کابینت اثنانی تہا عطا شاد، غوث بخش صابر، مومن بزدار اے علامہ اقبال اے دگہ بازیر شاعرانی شعر بلوچی گوناپ داتگ انت۔ نوکیں زمانک اے اے آرداد، حفیظ رؤف، منظور بسمل، برکھا بلوچ اے دگہ بازیر ورنائیں نمبشتہ کاراں دری زبانانی بازیر شاعرانی شعر بلوچی اے رجانک کرتگ انت اے درج یکشل اے برجہ انت۔

گڈی تران:

ہو ایں صورت اے اگاں بلوچی زبان اے ساچشتی رجانک اے تب و میلیں چارگ بہ بیت تہ ماں بلوچی زبان اے ساچشتی رجانک اے ربیت چہ نوکیں لبز انک اے بنداتی زمانک اے بنا بوت اے اے ربیت داں روچ مروچیک اے جو انیں رنگے اے دیمر وئی کنان انت۔ بلوچی زبان اے آزمانک اے رجانک اے تپاس اے ہمے گپ دیما اہتگ کہ بلوچ نمبشتہ کاراں جتائیں لبز انکی تب و میلیانی آزمانک بلوچی گوناپ داتگ انت، اے درگت اے روسی، انگریزی، فرانسیسی، جرمن، ترکش، عربی، فارسی اے دگہ بازیر دری زبانانی آزمانک بلوچی اے رجینگ بوتگ انت۔ ہمے پیما پاکستان اے زبانانی بازیر آزمانک چوشنک سندھی، پنجابی، پشتو اے ہم آزمانک بلوچی اے رجانک کنگ بوتگ انت۔ بلوچی زبان اے کساس پنج سد اے زیات دری آزمانک رجانک کنگ بوتگ۔ کتابی صورت اے و باز کم اکر دیما اہتگ، گیشتریں رجانک ماں تاک اے ماہتا کاں چاپ اے شنگ بوتگ انت چوشی گشت بیت کہ بلوچی آزمانک اے تملنکی، درشان دابی اے جتائیں تب و میلیانی رد اے مز نہیں حد اے چہ دری زبانانی آزمانکاں وتی رنگ اے گوناپ گیشینتگ۔ بلوچی اے گدار نویسی اے ربیت چہ رجانک اے دیما کیت، و تساجیں گدار رند انویسگ بیت۔ چو بلوچی آزمانک اے بلوچی زبان اے گدار اے ربیت چو آوڑا محکم نہ انت بلے بلوچ نمبشتہ کاراں بازیر درملکی آزمانک بلوچی گوناپ داتگ انت۔ بلوچی

نوکیں لبز انک ۽ دومی دہک بزاں شست ۽ گڈی دہک ۽ اے روایت دیما اتک ۽ داں انوگ ۽ بازیں گدار بلوچی
گوناپ دینگ بوتگ انت۔ ہے پیا بلوچی ۽ شعری رجانک ۽ ہم بازیں جو انیں درور ۽ مثال دست کپیت۔ بلوچ
رجانکاراں چہ اے ازم ۽ جو انیں رنگے ۽ کارگران ۽ بلوچی لبز انک ۽ ردوم ۽ دیمیری ۽ درگت ۽ مہکمیں بنیادے
ایر کرتگ۔ ماں بلوچی ۽ رجانک ۽ وہد ۽ یک جہدے وا ہے کنگ لوٹیت کہ چہ ایندگہ زبانان رجانک ۽ وہد ۽
دراچیں دانک پروشنگ مہ بنت تنکہ بلوچی ۽ تہا ہم چوانگریزی، روسی ۽ ایندگے زبانانی وڑ ۽ دراج دراچیں گال /
دانک رواج بہ زور انت۔ چہ ہے چپ ۽ چوٹیں جملہ آں بلوچی ۽ درشان داب ۽ تہا جو انیں گیشی کئیت۔

شوندات:

- بلوچ، ڈ۔ ص (2012)۔ آتار۔ کونٹہ، بلوچی اکیڈمی
صبا، ڈ۔ ب (2004)۔ سچکان۔ کونٹہ، بلوچی اکیڈمی
داد، ا۔ آ (2014)۔ دو سسٹنگس استار (میاں استمانی آزمائکانی کچین)۔ بلوچستان، ساچ پبلی کیشنز
بلوچ، ڈ۔ ص (2009)۔ بلوچی قصہی لہزاتک۔ کونٹہ، بلوچی اکیڈمی
شاد، ش (2012)۔ درآمد۔ کونٹہ، بلوچی اکیڈمی
نصیر، گ۔ خ (2014)۔ تیر گال کاریت۔ کونٹہ، بلوچی اکیڈمی
بادینی، ی۔ جء بلوچ، ط۔ ح (2015)۔ میر گل خان نصیر، کونٹہ، بلوچی لہزاتک دیوان
نصیر، گ۔ خ (1983)۔ شاہ لطیف گوشت۔ کونٹہ، بلوچی اکیڈمی
خالق، ڈ۔ ف (1999)۔ کچین گنج۔ دومی چاپ۔ کونٹہ، بلوچی اکیڈمی
خالق، ڈ۔ ف (2010)۔ جوہان، کونٹہ، بلوچی اکیڈمی
امام، ب۔ ا (2001)۔ گیتا نجلی، کونٹہ، بلوچی اکیڈمی